

"...

III - İTİRAZIN GEREKÇESİ:

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, sanık vekilinin ileri sürdüğü gerekçeyi benimsemiştir. Sanık vekili ise 15/5/1975 günlü dilekçesinde:

"a) Anayasa'mızın 4. maddesi egemenliğin sınırsız koşulsuz biçimde Türk Ulusunun olduğunu buyurmaktadır. Egemenliğin kullanılması hiç bir biçimde belli bir zümreye bırakılamaz.

Türk Hukukunda haklan kullanma yeterliği "ehliyeti" yaşı 18 olduğuna göre, 18 ile 21 yaş arasındaki zümreye oy hakkı tanımamak egemenliğin Anayasa'nın öngördüğü boyutlara göre kullanılmasını güçleştirmek demektir .

b) Anayasa'nın 10. maddesi konumuz açısından değerlendirilirse; Devletin, kişinin temel hak ve özgürlüklerini, kişi huzuru, toplumsal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayacak biçimde sınırlayan siyasal, toplumsal ve ekonomik bütün engelleri kaldırmak zorunda olduğu ortaya çıkar. Anayasa'mızın 2 nci kısmı "temel hak ve ödevler", bu kısmın dördüncü bölümünde "siyasal haklar ve ödevler" başlığını taşıdığına, seçme ve seçilme hakkı 55. maddede düzenlendiğine göre, seçme hakkı da bir temel haktır. Yani açıkçası medeni rüşt ile siyasal rüşt özdeştir Temel erginlik "medeni rüşt" 18 yaşını bitirmekle kazanılacağına göre, siyasal erginliğin 21 yaşını bitirmekle kazanılacağını öngörmek hiç bir bilimsel ölçüte ve Anayasa yargısına sığmaz. Hele 18 yaşını bitiren siyasal suç işlediğinde cezalanmak bakımından yeterli sayıldığı da gözönüne alınırsa bir çeşit saçmalık içinde bulunulduğunun kabulü gerekir.

c) Anayasa'nın 11. maddesi, temel hakların (seçme hakkı da bir temel hak olduğundan) kamu kararı, genel aktöre (ahlâk), kamu düzeni, toplumsal adalet, genel sağlık ve ulusal güvenlik gibi nedenlerle sınırlanabileceğini öngördüğüne göre, seçme yaşının 21 olarak sınırlandırılması bu temel anayasal ilkelere aykırı düşmektedir. Türk Hukukumda Anayasa ile yapılan düzenlemenin dışında temel haklar, yaş yönünden 18 ile sınırlanmıştır. O halde, seçmen yaşı konusunda 21 yaş ile yapıları sınırlama, tarihsel gelişim de gözönüne alınırsa keyfidir, Anayasa dışıdır.

ç)Anayasa'nın 12. maddesi hiç bir zümreye ayrıcalık tanınmayacağını ve herkesin yasa önünde eşit olduğunu belirtmektedir. 18 yaşını dolduran 21 yaşını dolduran ile yalnız oy kullanabilme yönünden eşit tutulmamaktadır. Bunu haklı kılan bir gerekçe bulunamaz.

d) Dernek kurma hakkını düzenleyen Anayasanın 29. maddesi ve buna dayanılarak çıkarılan yasalar yaş sınırını 18 olarak kabul etmiştir. En önemli derneklere üye olabilen, genel kurullarında oy kullanabilen ve o derneğin genel başkanı dahi olabilen bir kimse genel seçimlerde neden oy kullanmasın' 21 yaşını bitirmek ölçüsü, 18 yaşını bitirmenin sağladığı yeterlik düzeni yanında, hiç bir tıbbî ve toplum-bilimsel bir ölçü değildir.

e) Anayasa'nın 31. maddesine göre, herkes yasal bütün araç ve yollardan yararlanmak yoluyla yargı katları önünde davacı ya da davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir. Hak arama özgürlüğünün bu kapsamı "seçme hakkı" nı içermemiş olamaz.

Esas Sayısı:1975/147
Karar Sayısı:1975/201

f) Anayasa'nın 54. maddesi yurttaşlığın nasıl kazanılacağını göstermektedir. 18 yaşını dolduran bir yabancı, Türk Devletinden uyrukluğunu alınmasını isteyebilir. Çünkü 18 yaşını bitirmiş olmak, hak aramak için yerleşmiş bir Türk Hukuk ilkesidir. Yurttaşlık haklarından biri ve en önemlisi de seçmen olabilmek hakkı olduğuna göre, buna 21 yaş ile sınır koymak Anayasa'nın bu maddesine aykırıdır.

g) Anayasa'nın 55. maddesi seçmen olabilmenin yas niteliğini temel nitelik saymayıp yasa boyutlarında belirtilmesi gerekli bir iş saymıştır. Ama aynı Anayasa Koyucu seçilme hakkını milletvekilliği bakımından 30, Senatörlük yönünden de 40 yaş olarak öngörmekten kaçınmamıştır. Çünkü karşılaştırmalı Anayasa Hukukunda seçmen yaşı yasa ile, seçilme yaşı Anayasa ile belirtilir ilkesi vardır.

h) Anayasa'nın 56. maddesinin kapsamından, gerekse 648 sayılı Siyasal Partiler Yasasından, 18 yaşını bitirmiş lise ve dengi okullarda öğrenci olmayanların partilere üye olabileceği ve hatta partinin en üst merkez karar kurumunda görev alabileceği anlaşılmaktadır O halde, seçmen olmak için 21 yaş bitirmeyi öngören ölçü keyfidir, "Anayasa dışıdır." demektedir.

İtiraz yoluna başvuran Mahkemenin benimsediği, sanık vekilinin iddialarının bir bölümünde de, 18 yaşını dolduran kişinin evlenebildiği, Devlet memuru olabildiği, askerlik için 20 yaş kabul edilmesine karşın 18 yaşını bitirenin dava ile yaşını büyültüp askere gidebildiği, vergi yükü altına girebildiği, dilekçe hakkını kullanabildiği, suç ve siyasal suç işlediğinde kendisine tam ceza ehliyeti tanındığı, dilediği yerde yerleşme ve dolaşma hakkına sahip olduğu, imamlık görevi sırasında camilerdeki öğütleri ile bir bakıma siyaset yapabildiği, gazete ve dergi çıkarabildiği gibi bunlarda sorumluluk yüklenerek kamu oyunu etkileyebildiği anlatılıp bütün bunları yapabilenin, oy hakkı olmayışının bir aykırılık teşkil ettiği ve bütün bu hakları kullanabilenin seçme hakkına sahip olmayışının yadırgandığı ileri sürülmektedir."